ΕΤΟΣ Α΄. Ἐν Ἡρακλείῳ Κρήτης τῇ 26 Μαρτίου 1911 ΑΡΙΘ. 13.

ΠΟΙΜΗΝ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΟΝ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΝ ΚΗΡΥΓΜΑ
ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ
ΥΠΟ ΤΗΣ ΕΝ ΚΡΗΤῌ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ
ΔΑΠΑΝῌ ΤΩΝ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΑΚΩΝ ΤΑΜΕΙΩΝ ΚΡΗΤΗΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΤΙΤΟΥ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΠΕΤΡΑΣ. *Τῇ πέμπτῃ Κυριακῇ τῶν Νηστειῶν (ἐκ τοῦ κατὰ Μᾶρκον)*
ΕΥΜΕΝΙΟΥ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΚΡΗΤΗΣ. *Αἱ ἐντολαὶ τοῦ Θεοῦ.*

Τῌ ΠΕΜΠΤῌ ΚΥΡΙΑΚῌ ΤΩΝ ΝΗΣΤΕΙΩΝ

ΕΚ ΤΟΥ ΚΑΤΑ ΜΑΡΚΟΝ

(Ι΄. 32—45)

Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, παραλαμβάνει ὁ Ἰησοῦς τοὺς δώδεκα Μαθητὰς αὐτοῦ, καὶ ἤρξατο αὐτοῖς λέγειν τὰ μέλλοντα αὐτῷ συμβαίνειν· Ὅτι ἰδοὺ ἀναβαίνομεν εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδοθήσεται τοῖς Ἀρχιερεῦσι καὶ τοῖς Γραμματεῦσι, καὶ κατακρινοῦσιν αὐτὸν θανάτῳ, καὶ παραδώσουσιν αὐτὸν τοῖς ἔθνεσι, καὶ ἐμπαίξουσιν αὐτῷ, καὶ μαστιγώσουσιν αὐτόν, καὶ ἐμπτύσουσιν αὐτῷ, καὶ ἀποκτενοῦσιν αὐτόν· καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἀναστήσεται. Καὶ προπορεύονται αὐτῷ Ἰάκωβος καὶ Ἰωάννης, οἱ υἱοὶ Ζεβεδαίου, λέγοντες· Διδάσκαλε, θέλομεν ἵνα, ὃ ἐὰν αἰτήσωμεν, ποιήσῃς ἡμῖν. Ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς· Τί θέλετε ποιῆσαί με ὑμῖν; Οἱ δὲ εἶπον αὐτῷ· Δὸς ἡμῖν, ἵνα εἷς ἐκ δεξιῶν σου καὶ εἷς ἐξ εὐωνύμων σου καθίσωμεν ἐν τῇ δόξῃ σου. Ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς· Οὐκ οἴδατε τὶ αἰτεῖσθε· δύνασθε πιεῖν τὸ ποτήριον, ὃ ἐγὼ πίνω, καὶ τὸ βάπτισμα, ὃ ἐγὼ βαπτίζομαι, βαπτισθῆναι; Οἱ δὲ εἶπον αὐτῷ· Δυνάμεθα. Ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς· Τὸ μὲν ποτήριον, ὃ ἐγὼ πίνω, καὶ τὸ βάπτισμα, ὃ ἐγὼ βαπτίζομαι, βαπτισθήσεσθε· τό δὲ καθίσαι ἐκ δεξιῶν μου καὶ ἐξ εὐωνύμων μου οὐκ ἔστιν ἐμὸν δοῦναι, ἀλλ᾽ οἷς ἡτοίμασται. Καὶ ἀκούσαντες οἱ δέκα, ἤρξαντο ἀγανακτεῖν περὶ

Ἰακώβου καὶ Ἰωάννου. Ὁ δὲ Ἰησοῦς προσκαλεσάμενος αὐτοὺς λέγει αὐτοῖς· Οἴδατε, ὅτι οἱ δοκοῦντες ἄρχειν τῶν ἐθνῶν κατακυριεύουσιν αὐτῶν, καὶ οἱ μεγάλοι αὐτῶν κατεξουσιάζουσιν αὐτῶν. Οὐχ οὕτω δὲ ἔσται ἐν ὑμῖν· ἀλλ᾽ ὃς ἐὰν θέλῃ γενέσθαι μέγας ἐν ὑμῖν, ἔσται ὑμῶν διάκονος· καὶ ὃς ἐὰν θέλῃ ὑμῶν γενέσθαι πρῶτος, ἔσται πάντων δοῦλος· καὶ γὰρ ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου οὐκ ἦλθε διακονηθῆναι, ἀλλὰ διακονῆσαι, καὶ δοῦναι τὴν ψυχὴν αὐτοῦ λύτρον ἀντὶ πολλῶν.

Μὲ ποῖον τρόπον πρέπει νὰ ἐργάζεται ὁ Χριστιανὸς διὰ νὰ θεωρῆται καὶ νὰ εἶνε ἀνώτερος τῶν ἄλλων, ποίαν ὁδὸν πρέπει ν᾽ ἀκολουθῇ εἰς τὸν βίον του διὰ νὰ εἶνε πραγματικῶς πρῶτος μεταξὺ τῶν ἄλλων, τοῦτο μᾶς διδάσκει ὁ οὐράνιος διδάσκαλος εἰς τὸ σημερινὸν Εὐαγγέλιον, «ὃς ἂν θέλῃ γενέσθαι μέγας ἐν ὑμῖν, ἔσται ὑμῶν διάκονος· καὶ ὃς ἂν θέλῃ ὑμῶν γενέσθαι πρῶτος, ἔσται πάντων δοῦλος» λέγων εἰς ἀπάντησιν τῆς φιλοδόξου ἀπαιτήσεως τῶν υἱῶν τοῦ Ζεβεδαίου Ἰακώβου καὶ Ἰωάννου. Ἡ χριστιανική, ἡ εὐαγγελικὴ ταπείνωσις, καὶ ἐξ ἀντιθέτου ἡ ἔλλειψις τῆς ἀνοήτου ὑπερηφανείας καὶ φιλοπρωτίας, ἰδοὺ ἡ μόνη ὁδός, ἡ ὁποία ὁδηγεῖ ἀσφαλῶς εἰς τὸ ἀληθὲς μεγαλεῖον, εἰς τὰ πραγματικὰ πρωτεῖα. Ἡ ἀπόκτησις τῆς πρώτης ἀρετῆς καὶ ἡ ἀπόκρουσις τῶν δευτέρων κακιῶν, ἰδοὺ ὁ μόνος τρόπος, διὰ τοῦ ὁποίου ἐξυψοῦται καὶ μεγαλύνεται ὁ Χριστιανός.

Πλησιάζει ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα, ὅπου ἐγνώριζεν ὅτι ἔμελλε νὰ πάθῃ καὶ μὲ συγκίνησιν συγκινοῦσαν προλέγει ἐν λεπτομερείᾳ ὅσα θὰ ὑπέφερεν ἐκ μέρους τῶν φοβερῶν διωκτῶν του, τῶν πανισχύρων ἐκεῖ ἐχθρῶν του, τῶν ἀρχιερέων καὶ γραμματέων, ὅτι δῆλα δὴ θὰ κατεδίκαζον αὐτὸν εἰς θάνατον, ὅτι θὰ παρέδιδον αὐτὸν εἰς τὰ ἔθνη, ὅτι θὰ ἐνέπαιζον καὶ θὰ ἐμαστίγουν αὐτόν, ὅτι θὰ ἐνέπτυον καὶ θὰ ἐρράπιζον αὐτὸν καὶ τέλος θὰ κατεδίκαζον αὐτὸν εἰς τὸν σταυρικὸν θάνατον, οἱ δὲ μαθηταί του καὶ Ἀπόστολοι ἔμφοβοι καὶ τεταραγμένοι, συνέχοντες τὴν ἀναπνοήν των ἀπὸ τὴν φρίκην, τὴν ὁποίαν ἐδοκίμαζον ἀκούοντες ταῦτα, καταθορυβοῦνται, πληροῦνται θάμβους καὶ καρδιοβόρου λύπης. Καὶ ὅμως εἰς οὐδὲν ταῦτα λογιζόμενοι, τυφλωμένοι ἀπὸ τοὺς καπνοὺς τῆς φιλοπρωτίας, ἐσκοτισμένοι τὸν νοῦν ἀπὸ τὸ πάθος τῆς φιλοδοξίας «προπορεύονται τῷ Ἰησοῦ Χριστῷ Ἰάκωβος καὶ Ἰωάννης, οἱ υἱοὶ Ζεβεδαίου λέγοντες· Διδάσκαλε, θέλομεν, ἵνα ὃ ἐὰν αἰτήσωμεν ποιήσῃς ἡμῖν· Δὸς ἡμῖν, ἵνα εἷς ἐκ δεξιῶν σου καὶ εἷς ἐξ εὐωνύμων σου καθήσωμεν ἐν τῇ δόξῃ σου». Σφαλερὰ καὶ ἀπρεπὴς ἀπαίτησις καὶ ὡς πρὸς τὸ πρόσωπον, εἰς τὸ ὁποῖον ἀπευθύνεται, καὶ ὡς πρὸς τὴν ὥραν κατὰ τὴν ὁποίαν γίνεται, καὶ ὡς πρὸς τὸν τρόπον, κατὰ τὸν ὁποῖον διατυποῦται. Ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς δὲν πηγαίνει εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα διὰ νὰ βασιλεύσῃ, ἀλλὰ διὰ νὰ πάθῃ· δὲν πηγαίνει διὰ νὰ καθήσῃ ἐπὶ θρόνου βασιλικοῦ, ἀλλὰ διὰ νὰ ἀναβῇ ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ· δὲν πηγαίνει διὰ νὰ τιμηθῇ, ἀλλὰ διὰ ν᾽ ἀτιμασθῇ ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων· δὲν ἦτο λοιπὸν πρέπο

παρ᾽ αὐτοῦ νὰ ζητῶσι πρωτοκαθεδρίας ἐγκοσμίους. Ἡ ὥρα ἦτο πολὺ συγκινητική, διότι κατ᾽ αὐτὴν προέλεγεν ὁ Κύριος τὰ φρικτὰ πάθη, τὰ ὁποῖα θὰ ὑφίστατο ὑπὲρ τῆς σωτηρίας τῶν ἀνθρώπων· δὲν ἦτο λοιπὸν κατάλληλος διὰ τοιαύτας φιλοδόξους προτάσεις. Ὁ τρόπος τέλος κατὰ τὸν ὁποῖον διετυπώθησαν αὗται, καὶ ἐν ᾗ περιπτώσει ἦτο πρέπον παρ᾽ αὐτοῦ νὰ ζητήσουν τὴν ἐκπλήρωσιν αὐτῶν, καὶ ἐν ᾗ περιπτώσει ἦτο κατάλληλος ἡ ὥρα, δὲν ἦτο ὁ ἁρμόζων, ἦτο πολὺ ἐγωϊστικός, πολὺ ἀποκρουστικός. Δὲν λέγουν τοὐλάχιστον «παρακαλοῦμεν», «ζητοῦμεν ὡς χάριν», ἀλλὰ «θέλομεν, ἀπαιτοῦμεν, ἔχομεν τὴν ἀξίωσιν»! Βλέπετε, ἀγαπητοὶ ἀδελφοί, εἰς ποῖα σφάλματα ὑποπίπτει ὁ φιλόδοξος, ὁ φιλόπρωτος ἄνθρωπος, ὁ σκεπτόμενος μόνον διὰ τὸ ἐγώ του;

Καὶ ἂν ἦσαν μόνον αὐτά, τὸ κακὸν δὲν θὰ ἦτο τόσῳ μέγα. Ἀλλ᾽ ἀτυχῶς ὁ φιλόπρωτος ἄνθρωπος, ὅταν κυριευθῇ ἀπὸ τὸ φοβερὸν αὐτὸ καὶ ὀλέθριον πάθος, περιπίπτει καὶ εἰς μεγαλείτερα σφάλματα, διαπράττει καὶ ἐγκλήματα διὰ νὰ χορτάσῃ τὸ ἀχόρταγον αὐτὸ νόσημα. Διὰ τὸν φιλόπρωτον ἄνθρωπον, καθὼς εἶνε εὐνόητον, ἀγάπη πρὸς τὸν πλησίον δὲν ὑπάρχει· θρησκεία καὶ Πατρίς, τὰ τιμιώτερα αὐτὰ διὰ πάντα ἄνθρωπον, ὑπάρχουν καὶ λογαριάζονται ὑπ᾽ αὐτοῦ μόνον ἐφ᾽ ὅσον ἐξυπηρετοῦν τὴν φιλοδοξίαν του· ἐν πάσῃ δὲ ἄλλῃ περιπτώσει, ὄχι μόνον δὲν προσφέρει εἰς αὐτὰ θυσίαν τινά, καθὼς εἶνε ὀρθὸν καὶ δίκαιον, ἀλλὰ καὶ δύναται νὰ θυσιάσῃ καὶ θυσιάζει καὶ προδίδει καὶ θρησκείαν καὶ πατρίδα. Ἀρκεῖ νὰ ἐξυψωθῇ αὐτὸς καὶ ἂς ταπεινωθῶσιν ὅλοι οἱ ἄλλοι. Ἀρκεῖ νὰ πρωτεύῃ αὐτὸς καὶ ἂς ἐκμηδενισθῇ ὁ κόσμος καὶ τὰ τιμιώτερά του. Τὸ φιλόθρησκον ἀνταλλάσσει μὲ εὐκολίαν πρὸς τὸ φιλόδοξον· τὴν φιλοπατρίαν θυσιάζει μὲ ἐλαφρὰν τὴν συνείδησιν εἰς τὸν βωμὸν τῆς φιλοπρωτείας.

Τὸ ὀλέθριον τοῦτο καὶ διὰ τὰ ἄτομα καὶ διὰ τὰ ἔθνη πάθος καὶ τὰ ἐξ αὐτοῦ φοβερὰ κακὰ θέλων νὰ θεραπεύσῃ ὁ πανάγαθος Σωτήρ, ὑποδεικνύει εἰς τὸ σημερινὸν Εὐαγγέλιον τὴν ῥιζικήν του θεραπείαν, τὸ δραστικὸν φάρμακον, τὴν εὐαγγελικὴν ταπεινοφροσύνην, διὰ τῆς ὁποίας μεγαλύνεται πραγματικῶς, ἐξυψοῦται ἀληθῶς ὁ ἄνθρωπος καὶ παρὰ ἀνθρώποις καὶ παρὰ τῷ Θεῷ. Καὶ εἶνε μὲν ἀληθὲς ὅτι ὁ πάνσοφος Δημιουργὸς ἔθηκεν εἰς τὴν καρδίαν παντὸς ἀνθρώπου μίαν τάσιν, μίαν ἐπιθυμίαν πρὸς τὴν δόξαν, πρὸς τὸ μεγαλεῖον, τὴν ὁποίαν ἀγωνίζεται πάντοτε νὰ πραγματοποιήσῃ ἐν τῷ κύκλῳ τῆς δράσεώς του, καὶ ἄνευ τῆς ὁποίας δὲν ἠμπορεῖ νὰ μεγαλουργήσῃ. Ἀλλ᾽ ἐπίσης εἶνε ἀληθὲς ὅτι τὸ ἀληθὲς καὶ διαρκὲς μεγαλεῖον, τὴν πραγματικὴν καὶ μόνιμον δόξαν, μόνον διὰ τῆς ταπεινοφροσύνης εἶνε δυνατὸν ν᾽ ἀποκτήσῃ. Διότι μεγαλεῖον καὶ δόξα, κατὰ τὴν ἀληθῆ ἔννοιαν, δὲν εἶνε ὁ ἐγωϊσμός, ἡ ἀλαζονεία καὶ ἡ ἔπαρσις οὕτως ὥστε νὰ φαίνεται χωρὶς πράγματι νὰ εἶνε μέγας καὶ πρῶτος· ἀλλὰ νὰ εἶνε πράγματι τοιοῦτος· γίνεται δὲ τοιοῦτος διὰ τῆς ἐξασκήσεως τῶν χριστιανικῶν ἀρετῶν, αἵτινες ἔχουσι βάσιν τὴν ταπεινοφροσύνην. Καὶ ποία ἀληθὴς ἀρετὴ εἶνε δυνατὸν νὰ ὑπάρξῃ χωρὶς τὴν ταπεινοφροσύνην; Μήπως ἡ ἡγεμονὶς ὅλων τῶν ἀρετῶν ἡ εὐσέβεια; Ἀλλ᾽ ὁ μὴ ταπεινόφρων οὐδὲ αὐτὸν τὸν Θεὸν ἀγαπᾷ, οὔτε σέβεται, θεωρῶν ἐν τῇ νοσηρᾷ διανοίᾳ του τὸν ἑαυτόν του ἂν ὄχι ἀνώτερον, κατὰ συγκατάβασιν τοὐλάχιστον ἴσον πρὸς αὐτόν! Μήπως ἡ ἀγάπη πρὸς τὸν πλησίον; Ἀλλ᾽ ὁ φι-

λόδοξος δὲν συγκατατίθεται ἐπ᾽ οὐδενὶ λόγῳ νὰ ἀπασχολήσῃ τὴν καρδίαν του εἰς τὴν ἀγάπην τῶν ἄλλων, τοὺς ὁποίους θεωρεῖ πολὺ ὑποδεεστέρους του καὶ ἀναξίους τῆς ἀγάπης του. Μήπως ἡ φιλοπατρία; Ἀλλὰ Πατρὶς διὰ τὸν φιλόπρωτον εἶνε τὸ ἐγώ του, εἶνε ἡ ἐξύψωσις τοῦ ἑαυτοῦ του! Μήπως ἡ ἐλεημοσύνη, ἡ φιλαλήθεια, ἡ γενναιοψυχία, ἡ ἐπιείκεια; Οὔτε αὗται, οὔτε καμμία ἄλλη ἀρετή. Διότι πᾶσα ἀρετὴ προϋποθέτει αὐταπάρνησιν. Ἀλλ᾽ αὐταπάρνησις καὶ φιλοδοξία εἶνε δύο ἄκρα ἀντίθετα πράγματα καὶ οὐδέποτε εἶνε δυνατὸν νὰ συνυπάρξωσι. Ὅταν δὲ λείπῃ ἡ βάσις, ὅταν δὲν ὑπάρχῃ τὸ θεμέλιον, ποῦ καὶ πῶς θὰ κτισθῇ τὸ οἰκοδόμημα; Ὅταν δὲ λείπῃ ἡ ταπεινοφροσύνη, ἡ βάσις αὕτη καὶ τὸ θεμέλιον, πῶς θὰ ἀναφανῶσιν αἱ λοιπαὶ ἀρεταί;

Μέγας λοιπὸν δὲν ἀνακηρύσσεται κανείς, ἂν δὲν γίνῃ διάκονος εἰς τὰς ἀνάγκας τοῦ πλησίον του. Πρῶτος λοιπὸν δὲν ἀναδεικνύεται κανείς, ἐὰν δὲν ἐξυπηρετήσῃ ὡς ὁ ἔσχατος τὴν Θρῃσκείαν του, τὴν Πατρίδα του, τὴν κοινωνίαν, ἐν τῇ ὁποίᾳ ζῇ, τὸν κόσμον ὁλόκληρον ἐφ᾽ ὅσον τοῦ εἶνε δυνατόν. Μέγας καὶ πρῶτος δὲν εἶνε ὁ ἐγωϊστὴς πλούσιος, ὁ καταφρονῶν τοὺς πτωχούς, δὲν εἶνε ὁ σκληρὸς ἄρχων, ὁ τυραννῶν τοὺς ἰδιώτας, δὲν εἶνε ὁ ἄσπλαγχνος ἰσχυρός, ὁ καταπιέζων τοὺς ἀσθενεῖς. Μέγας καὶ πρῶτος μὲ ἀληθὲς μεγαλεῖον, μὲ πραγματικὸν πρωτεῖον εἶνε κατὰ τὸ σημερινὸν Εὐαγγέλιον, ὁ διακονῶν τοὺς ἄλλους, ὁ ἔσχατος μεταξὺ τῶν ἄλλων. Ἀληθὲς μεγαλεῖον, ἀληθὲς πρωτεῖον μόνον ἡ εὐαγγελικὴ ταπεινοφροσύνη φέρει, ἧς τύπος ὑπῆρξεν ὁ Θεῖος αὐτῆς Διδάσκαλος, δοὺς τὴν ψυχὴν αὐτοῦ λύτρον ἀντὶ πολλῶν, ἐφ᾽ ᾧ καὶ δεδόξασται εἰς τοὺς αἰῶνας.

ΑΙ ΕΝΤΟΛΑΙ ΤΟΥ ΘΕΟΥ

ΠΡΩΤΗ ΕΝΤΟΛΗ

Ι΄.

«***Παρακαλῶ οὖν πρῶτον πάντων ποιεῖσθαι δεήσεις, προσευχάς,***
» ***ἐντεύξεις, εὐχαριστίας, ὑπὲρ πάντων ἀνθρώπων, ὑπὲρ βασι-***
» ***λέων καὶ πάντων τῶν ἐν ὑπεροχῇ ὄντων, ἵνα ἤρεμον καὶ***
» ***ἡσύχιον βίον διάγωμεν ἐν πάσῃ εὐσεβείᾳ καὶ σεμνότητι***».

(Α. Τιμ. β΄. 1—2)

Ἂς ὁμιλήσωμεν σήμερον περὶ Προσευχῆς, διότι ἡ προσευχὴ πρέπει νὰ ἦναι τὸ πρῶτον ἔργον παντὸς Χριστιανοῦ, ὅπως παραγγέλλει ὁ μέγας τῶν Ἐθνῶν Ἀπόστολος Παῦλος: «*παρακαλῶ οὖν πρῶτον πάντων ποι-*
» *εῖσθαι δεήσεις*».

῾Η ἁγία καὶ ἀμώμητος τοῦ Χριστοῦ πίστις πολλὰ ἀπαιτεῖ παρὰ τοῦ Χριστιανοῦ καλὰ ἔργα. ᾿Αλλὰ τὸ πρῶτον πάντων τῶν εὐσεβῶν καὶ καλῶν ἔργων πρέπει νὰ ἦναι ἡ προσευχή, διότι χωρὶς τὴν βοήθειαν τῆς προσευχῆς οὐδὲν ἀγαθὸν ἔργον κατορθοῦται. ῾Ο Χριστιανὸς ἔχει καθῆκον νὰ γνωρίσῃ καλῶς καὶ νὰ βαδίσῃ ταὐτοχρόνως τὴν ὁδὸν τοῦ Κυρίου· ἔχει ἐπίσης καθῆκον νὰ καταμάθῃ καὶ κατανοήσῃ τὴν θείαν ἀλήθειαν· ἀπαράβατον καθῆκον ἔχει ἐπίσης νὰ χαλιναγωγήσῃ τὰ πάθη του, νὰ σταυρώσῃ τὴν σάρκα αὐτοῦ σὺν τοῖς παθήμασι καὶ ταῖς ἐπιθυμίαις, ἵνα δυνηθῇ νὰ διατηρήσῃ ἑαυτὸν καθαρὸν ἀπὸ παντὸς μολυσμοῦ σαρκὸς καὶ πνεύματος. ᾿Εκτὸς ὅλων τούτων ὁ Χριστιανὸς ἔχει καθῆκον νὰ φωτίσῃ τὸν νοῦν του διὰ τοῦ φωτὸς τοῦ Χριστοῦ, ἤτοι τῆς πίστεως, καὶ δι᾿ αὐτῆς ταύτης τῆς πίστεως νὰ διαθερμάνῃ καὶ τὴν ἑαυτοῦ καρδίαν. Πρὸς τούτοις ὁ Χριστιανὸς ἔχει καθῆκον νὰ ἐξυψώσῃ ἑαυτὸν διὰ τῆς θείας ἀγάπης εἰς τὴν μετὰ τοῦ Θεοῦ ἕνωσιν, καὶ διὰ τῆς μετὰ τοῦ Θεοῦ ἑνώσεως ταύτης εἰς τὴν λατρείαν τοῦ Θεοῦ. ᾿Ιδοὺ τὸ σύνολον τῶν μεγάλων ἔργων, τὰ ὁποῖα ὁ Χριστιανὸς ὀφείλει νὰ κατορθώσῃ καὶ ἀγάγῃ εἰς πέρας. ᾿Αλλὰ πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ κατορθώσῃ ταῦτα πάντα; Τὰ μεγάλα ταῦτα ἔργα εἶναι τόσον στενῶς συνδεδεμένα πρὸς ἄλληλα, ὥστε δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ κατορθώσῃ τις τὸ ἓν τούτων χωρὶς πρότερον νὰ ἔχῃ κατορθώσῃ πάντα τὰ ἄλλα. Πῶς δύναται νὰ εὕρῃ τὴν ὁδὸν τοῦ Κυρίου ἐκεῖνος, ὅστις δὲν ἔχει καταμάθη καὶ κατανοήσῃ τὴν ἀλήθειαν; Ἢ πῶς δύναται νὰ βαδίσῃ τὴν ὁδὸν τοῦ Κυρίου ἐκεῖνος, ὅστις δὲν ἔχει ζωήν, ἢ ἐκεῖνος ὅστις δὲν ἐχαλιναγώγησε τὰ πάθη του, δὲν ἐσταύρωσε τὴν σάρκα αὐτοῦ σὺν τοῖς παθήμασι καὶ ταῖς ἐπιθυμίαις; ῾Ο Κύριος ἡμῶν ᾿Ιησοῦ Χριστὸς εἶπεν: «*᾿Εγώ εἰμι ἡ ὁδός, ἡ ἀλήθεια καὶ ἡ ζωή*». ᾿Αλλὰ πῶς θὰ γείνῃ δι᾿ ἡμᾶς ὁ Χριστὸς *ἀλήθεια καὶ ζωή*, ἐὰν δὲν γείνῃ πρότερον *ἡ ὁδὸς* ἡμῶν; Πῶς λοιπὸν θὰ λύσωμεν τὸν γόρδιον τοῦτον δεσμόν, αὐτὸν τὸν περίπλοκον κόμβον, τοῦ ὁποίου τὰ ἄκρα εἶναι ἀποκεκρυμμένα καὶ ἀδιόρατα; Πῶς θὰ ἀνοίξωμεν τὸν κεκρυμμένον τοῦτον θησαυρόν, ὁ ὁποῖος ἐκ πρώτης ὄψεως δὲν μᾶς παρουσιάζει οὔτε κλεῖδα, οὔτε κλεῖθρον; Τὸ πρώτιστον, τὸ κύριον νῆμα, διὰ τοῦ ὁποίου λύεται ὁ δεσμός, ὁ κόμβος τῶν πνευματικῶν μυστηρίων, ἡ κλείς, διὰ τῆς ὁποίας ἀνοίγονται ὅλοι οἱ θησαυροὶ τῆς χάριτος εἶναι ἡ Προσευχή. Θέλεις λοιπόν, χριστιανέ μου, νὰ μάθῃς ποία εἶναι ἡ ὁδὸς τοῦ Κυρίου; Προσεύχου ὅπως προσηύχετο καὶ ὁ προφητάναξ Δαυῒδ· «*Γνώρισόν μοι, Κύριε, ὁδὸν ἐν ᾗ πορεύσομαι, ὅτι πρὸς σὲ ἦρα τὴν ψυχήν μου*», καὶ ἔσο βέβαιος, ὅτι ἡ ἀληθινὴ ὁδὸς τοῦ Κυρίου θὰ φανερωθῇ εἰς σέ. Στερεῖται κανεὶς ἐξ ὑμῶν σοφίας καὶ θέλει νὰ ἀποκτήσῃ ταύτην; Ἂς ζητήσῃ διὰ τῆς προσευχῆς σοφίαν παρὰ τοῦ Θεοῦ καὶ θὰ δοθῇ εἰς αὐτόν. «*Εἰ δέ τις ὑμῶν λείπεται σοφίας, αἰτείτω παρὰ » τοῦ διδόντος Θεοῦ πᾶσιν ἁπλῶς καὶ οὐκ ὀνειδίζοντος, καὶ δοθήσεται » αὐτῷ*». Καὶ αὐτὴν ἔτι τὴν κατὰ Χριστὸν ζωήν, ἐάν τις αἰτήσηται παρὰ Κυρίου διὰ προσευχῆς θερμῆς, ὁ Κύριος δίδωσιν αὐτῷ ταύτην· «*ζωὴν » ᾐτήσατό σε καὶ ἔδωκας αὐτῷ*»· διότι ἡ προσευχὴ εἶναι ἡ πνοὴ τῆς ἐν τῷ ἀνθρώπῳ θείας ζωῆς. ᾿Εκεῖ, ὅπου ὑπάρχουσι καὶ τὰ ἀσθενέστερα ἴχνη τῆς πνοῆς, ἐκεῖ ὑπάρχουσι σημεῖα ζωῆς, ἐνῷ ἐκεῖ, ὅπου ἐξέλιπεν ἡ πνοή, ἐκεῖ οὐδόλως ὑπάρχει ζωή. Οὕτως ἐν τῷ χριστιανῷ ἐκείνῳ, ὅστις προσεύ-

χεται, ὑπάρχουσι τὰ σημεῖα τῆς πνευματικῆς ζωῆς. Τοῦ χριστιανοῦ ὅμως τοῦ μὴ προσευχομένου ὁ ἔσω ἄνθρωπος εἶναι νεκρός. Λοιπόν, ὅπως ἐν τῇ φυσικῇ ζωῇ εἶναι ἀνάγκη πρὸ παντὸς νὰ ἐμψυχώνηται αὕτη ὑπὸ τῆς πνοῆς, οὕτω καὶ ἐν τῇ πνευματικῇ ζωῇ τοῦ χριστιανοῦ εἶναι ἀνάγκη πρὸ παντὸς νὰ ἐμψυχώνηται αὕτη ὑπὸ τῆς προσευχῆς.

Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος δὲν προτρέπει ἁπλῶς ἡμᾶς εἰς προσευχήν, ἀλλὰ καθορίζει καὶ τὰ εἴδη τῆς προσευχῆς λέγων· «*παρακαλῶ οὖν πρῶτον πάντων ποιεῖσθαι δεήσεις, προσευχάς, ἐντεύξεις, εὐχαριστίας*». Ὀφείλομεν λοιπὸν πρῶτον πάντων ποιεῖσθαι πρὸς τὸν Θεὸν *δεήσεις*, διότι εἶναι ὁ Θεὸς ἡμῶν, *προσευχάς*, διότι εἶναι ὁ κριτὴς ἡμῶν, *ἐντεύξεις*, διότι εἶναι ὁ βασιλεὺς ἡμῶν, *εὐχαριστίας*, διότι εἶναι ὁ δημιουργὸς καὶ χορηγὸς τῶν ἀγαθῶν. Διὰ τῶν *ἐντεύξεων* ἡμῶν δυνάμεθα νὰ ζητῶμεν παρὰ τοῦ Θεοῦ τὰ ἀγαθά, πρωτίστως τὰ αἰώνια ἀγαθά, καὶ ἐνίοτε τὰ ἐγκόσμια. Διὰ τῶν *δεήσεων* ἡμῶν δεόμεθα τοῦ Θεοῦ, ὅπως λυτρώσῃ ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ πονηροῦ, ἀπελευθερώσῃ τοῦ ζυγοῦ τῆς ἁμαρτίας, καὶ ἀπαλλάξῃ τῆς τιμωρίας τὴν ὁποίαν συνεπάγεται ἡ ἁμαρτία. Τὰς ἐντεύξεις καὶ δεήσεις ἐπακολουθοῦσι κατὰ φυσικὸν λόγον αἱ *εὐχαριστίαι*. Διὰ τῆς *προσευχῆς* ἡ ψυχὴ τοῦ χριστιανοῦ ἐξυψοῦται πρὸς τὸν Θεὸν καί, καθὼς λέγει ὁ ποιητὴς τοῦ Ἄσματος τῶν Ἀσμάτων, «*ἀναβαίνει ὡς στελέχη καπνοῦ, τεθυμιαμένη σμύρναν καὶ λίβανον ἀπὸ πάντων κονιορτῶν μυρεψοῦ*». Ἡ προσευχὴ εἶναι ἡ ψυχὴ τῶν δεήσεων, ἐντεύξεων καὶ εὐχαριστιῶν· ὅλα ταῦτα ἑπομένως τὰ εἴδη τῆς προσευχῆς ὀφείλει νὰ συνενώνῃ ἐν τῇ προσευχῇ του ὁ χριστιανός. Ὁ μὴ ποιούμενος πρὸς τὸν Θεὸν δεήσεις καὶ ἱκεσίας ὑπὲρ ἀφέσεως τῶν ἑαυτοῦ ἁμαρτιῶν, οὗτος ἢ δὲν συναισθάνεται ὅτι εἶναι ἁμαρτωλός, ἢ ἀποκρύπτει ἀπὸ ὑπερηφάνειαν τὰς ἑαυτοῦ ἁμαρτίας, ὅπως ὁ Φαρισαῖος· ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν μίαν καὶ κατὰ τὴν ἄλλην περίπτωσιν ἀποκλείει οὗτος ἑαυτὸν τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ, ὅστις, ἀφ᾿ ὅτου «*οἱ πάντες ἥμαρτον καὶ ὑστεροῦνται τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ*», οὐδένα προσδέχεται εἰς τὴν βασιλείαν του, εἰμὴ ἐκείνους, ὅσοι ἐπικαλοῦνται τὸ ἄπειρον αὐτοῦ ἔλεος καὶ λαμβάνουσι τὴν ἄφεσιν τῶν ἁμαρτιῶν. Ὁ μὴ ποιούμενος πρὸς τὸν Θεὸν ἐντεύξεις καὶ αἰτήσεις, οὗτος λίαν ἀσθενῶς ἢ καὶ οὐδόλως πιστεύει εἰς τὴν ἀγαθότητα καὶ τὴν παντοδυναμίαν τοῦ Θεοῦ. «*Ἕως ἄρτι*—οὕτως ἐλέγχει ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς τοὺς Ἀποστόλους, διότι εἶχον παραμελήσει τὴν προσευχήν —«*Ἕως ἄρτι οὐκ ᾐτήσατε οὐδὲν ἐν τῷ ὀνόματί μου· αἰτεῖτε καὶ λήψεσθε, ἵνα ἡ χαρὰ ὑμῶν ᾖ πεπληρωμένη*». Ὁ δὲ μὴ ποιούμενος πρὸς τὸν Θεὸν εὐχαριστίας, οὗτος ἐπιδεικνύει πρὸς τὸν οὐράνιον παντὸς ἀγαθοῦ δοτῆρα καὶ πάσης εὐεργεσίας χορηγὸν μαύρην καὶ ἀποτρόπαιον ἀχαριστίαν, τὴν ὁποίαν, ὅταν ἐπιδεικνύωμεν πρὸς τοὺς ὁμοίους ἡμῖν ἀνθρώπους, οἱ μὲν ἀνθρώπινοι νόμοι τιμωροῦσιν, οἱ δὲ ἄνθρωποι βδελύσσονται.

Ὁ θεῖος Ἀπόστολος δὲν καθορίζει τὰ εἴδη τῆς προσευχῆς μόνον, ἀλλὰ συγχρόνως δεικνύει καὶ διδάσκει ἡμᾶς ὑπὲρ τίνων ὀφείλομεν νὰ προσευχώμεθα· «*παρακαλῶ ὑμᾶς*, λέγει, *ποιεῖσθαι προσευχὰς ὑπὲρ πάντων ἀνθρώπων, ὑπὲρ βασιλέων καὶ πάντων τῶν ἐν ὑπεροχῇ ὄντων*.

Πολλάκις ἀκούομεν χριστιανοὺς λέγοντας: διατὶ νὰ προσευχώμεθα ὑπὲρ ἄλλων, ἀφ᾿ οὗ δὲν εἴμεθα ἱκανοὶ οὐδὲ ὑπὲρ ἡμῶν αὐτῶν νὰ προσευ-

χηθῶμεν ; Οἱ τοιοῦτοι χριστιανοὶ φρονοῦσιν, ὅτι ἔχουν ὑποχρέωσιν ὑπὲρ ἑαυτῶν πρωτίστως νὰ προσεύχωνται καὶ ὅτι δύνανται νὰ μὴ προσεύχωνται ὑπὲρ τῶν ἄλλων. Ἀλλὰ πλανῶνται. Ὁ Ἀπόστολος ἐντέλλεται νὰ προσευχώμεθα *ὑπὲρ πάντων ἀνθρώπων*, ἰδιαιτέρως δὲ *ὑπὲρ βασιλέων καὶ πάντων τῶν ἐν ὑπεροχῇ ὄντων*· οὐδένα δὲ λόγον ποιεῖται περὶ τοῦ προσεύχεσθαι ὑπὲρ ἑαυτῶν. Τί ἆρά γε σημαίνει τοῦτο ; Σημαίνει ὅτι ἡ προσευχὴ ὑπὲρ ἡμῶν αὐτῶν, ὅταν χωρίζηται τῆς προσευχῆς ὑπὲρ τῶν ἄλλων, δὲν εἶναι ἡ ἀληθὴς προσευχή, ἐν ᾧ ὁ προσευχόμενος ὑπὲρ πάντων προσεύχεται ταὐτοχρόνως καὶ ὑπὲρ ἑαυτοῦ. Διὰ τοῦτο δὲ καὶ ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ἔδωκεν εἰς πάντας μίαν μόνην κοινὴν προσευχὴν καὶ ἐνετείλατο εἰς ἕνα ἕκαστον νὰ προσεύχηται ὑπὲρ πάντων πρὸς τὸν *Πατέρα ἡμῶν τὸν ἐν τοῖς οὐρανοῖς*, ἵνα γένηται *τὸ θέλημά του ἐφ' ἁπάσης τῆς γῆς*, ἵνα δῷ *ἡμῖν τὸν ἄρτον ἡμῶν τὸν ἐπιούσιον*, ἵνα ἀφήσῃ *ἡμῖν τὰ ὀφειλήματα ἡμῶν*, ἵνα *μὴ εἰσενέγκῃ ἡμᾶς εἰς πειρασμόν*, ἀλλ' ἵνα *ῥύσηται ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ πονηροῦ*. Ἐκτὸς τούτου λέγει καὶ ἀλλαχοῦ ὁ Κύριος· «*Ἐὰν δύο ὑμῶν συμφωνήσωσιν ἐπὶ τῆς γῆς περὶ παντὸς πράγ-» ματος, οὗ ἐὰν αἰτήσωνται, γενήσεται αὐτοῖς παρὰ τοῦ Πατρός μου τοῦ » ἐν οὐρανοῖς*». Λοιπὸν χριστιανέ μου, μὴ ἀπόφευγε τὸ νὰ προσεύχησαι ὑπὲρ τῶν ἄλλων, ἐπὶ τῇ προφάσει, ὅτι φοβεῖσαι μὴ τυχὸν δὲν προσευχηθῇς ὑπὲρ σεαυτοῦ ἀρκούντως. Τοὐναντίον φοβοῦ πραγματικῶς, μὴ τυχὸν δὲν προσευχηθῇς ὑπὲρ σεαυτοῦ ἀποτελεσματικῶς, ἐὰν δὲν προσεύχησαι ὑπὲρ τῶν ἄλλων. Ἐὰν ἕκαστος προσεύχεται μόνον δι' ἑαυτόν, θὰ μείνῃ μόνος μὲ μόνην τὴν ἰδίαν αὐτοῦ προσευχήν, θὰ μείνῃ ψυχρὸς μὲ προσευχὴν ψυχράν, ἀνίσχυρος μὲ προσευχὴν ἀνίσχυρον. Ἀλλ' ἐὰν ἕκαστος προσεύχηται ὑπὲρ πάντων, ἕκαστος θὰ παρασταθῇ ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ μὲ τὴν πανίσχυρον προσευχὴν ὁλοκλήρου τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ ὅλων τῶν Ἁγίων τοῦ Θεοῦ. «*Παρακαλῶ οὖν ποιεῖσθαι προσευχὰς » ὑπὲρ πάντων ἀνθρώπων*».

Προκειμένου δὲ περὶ τῶν προσευχῶν *ὑπὲρ τῶν βασιλέων καὶ πάντων τῶν ἐν ὑπεροχῇ ὄντων*, ἐπάναγκες ὑπολαμβάνομεν νὰ ἐπιστήσωμεν τὴν ὑμετέραν προσοχὴν ἐπὶ τοῦ ἑξῆς, ὅτι ὅταν ὁ Ἀπόστολος ἔγραφε τὴν ἐντολὴν ταύτην οἱ βασιλεῖς καὶ οἱ ἄρχοντες δὲν ἦσαν χριστιανοί, ἀλλ' εἰδωλολάτραι· δὲν ἦσαν προστάται, ἀλλὰ διῶκται τῆς Ἐκκλησίας. Ἐὰν λοιπὸν τὸ προσεύχεσθαι ὑπὲρ τοιούτων ἀρχόντων καὶ βασιλέων εἶναι καθῆκον χριστιανικόν, πόσῳ μεῖζον καὶ ἐπιβλητικώτερον εἶναι τὸ ἱερὸν τοῦτο καθῆκον, ὅταν οἱ βασιλεῖς καὶ οἱ ἄρχοντες ἦναι χριστιανοὶ καὶ προστάται τῆς χριστιανικῆς πίστεως ;

Τέλος ὁ Ἀπόστολος καθορίζει καὶ τὸν ἱερὸν σκοπόν, τὸν ὁποῖον πρέπει νὰ ἐπιδιώκωμεν διὰ τῆς προσευχῆς: «*ἵνα ἤρεμον καὶ ἡσύχιον βίον » διάγωμεν ἐν πάσῃ εὐσεβείᾳ καὶ σεμνότητι*».

Τὰ ἀποτελέσματα τῆς προσευχῆς τῆς γινομένης πρὸς σκοποὺς ἀνιέρους περιγράφει ἕτερος Ἀπόστολος, ὁ Ἀδελφόθεος Ἰάκωβος, διὰ τῶν ἑξῆς: «*Αἰτεῖτε, καὶ οὐ λαμβάνετε, διότι κακῶς αἰτεῖσθε, ἵνα ἐν ταῖς ἡδο-» ναῖς ὑμῶν δαπανήσητε*». Διὰ τῶν λόγων τούτων καταδεικνύει, ὅτι ἡ προσευχὴ αὕτη εἶναι ἄκαρπος· «*αἰτεῖτε καὶ οὐ λαμβάνετε*». Ἀλλὰ διατί εἶναι ἄκαρπος ; διότι δὲν εἶνε ἡ προσήκουσα προσευχή· «*διότι κακῶς αἰ-*

τεῖσθε». Διατί δὲ ἡ προσευχὴ αὕτη δὲν εἶναι ἡ προσήκουσα; Διότι οὕτω προσευχόμενοι ἐπιδιώκουσι σκοπὸν ἀνίερον, νὰ ἱκανοποιήσωσι τὰς ἰδίας αὐτῶν πονηρὰς ἐπιθυμίας, «*ἵνα ἐν ταῖς ἡδοναῖς ὑμῶν δαπανήσητε*». Προλαμβάνων λοιπὸν τὴν κατάχρησιν ταύτην, ἢ μᾶλλον τὴν βεβήλωσιν τῆς ἁγιότητος τῆς προσευχῆς ὁ Ἀπόστολος Παῦλος προδιαγράφει, ὁποία τις πρέπει νὰ ἦναι ἡ προσευχή, καὶ ὁρίζει ὅτι εἰς τὰς προσευχὰς καὶ δεήσεις ἡμῶν ὀφείλομεν νὰ ἔχωμεν ὑπ' ὄψει οὐχὶ τὰς ἰδίας ἡμῶν ἐπιθυμίας, ἀλλὰ τὴν εὐδαιμονίαν τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς Πατρίδος· οὐχὶ τὴν ἱκανοποίησιν χυδαίων καὶ ἀκαθάρτων ἡδονῶν, οὐχὶ πλούτη πρὸς κορεσμὸν τῆς πλεονεξίας, οὐχὶ βίον ἔνδοξον πρὸς ἱκανοποίησιν τῆς ὑπερηφανίας καὶ τῆς φιλοδοξίας ἡμῶν, ἀλλὰ βίον *ἤρεμον καὶ ἡσύχιον*, ὅτι τέλος ὁ βίος οὗτος δὲν πρέπει νὰ ἦναι ὁ ὕπατος σκοπὸς ἡμῶν, διότι «*οὐκ' ἔχομεν ὧδε μένουσαν πόλιν*» ἀλλ' ὅτι ἐν τῇ προσκαίρῳ ταύτῃ ζωῇ ὀφείλομεν ἀφ' οὗ ἐξυψωθῶμεν εἰς τὸν ἤρεμον καὶ ἡσύχιον βίον διὰ τῆς προσευχῆς, νὰ ἀγωνισθῶμεν ὅπως προοδεύσωμεν καὶ τελειωθῶμεν ἐν τῇ ἀρετῇ, ἵνα ἀποκτήσωμεν τὸ δικαίωμα τοῦ εἰσελθεῖν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ, ἥτις δέον νὰ ἦναι τὸ ἀντικείμενον τῶν ἡμετέρων ἐπιθυμιῶν.

Οὐδέποτε λοιπὸν ἂς ἐπιτρέψωμεν, Χριστιανοί μου, εἰς τὴν ὀκνηρίαν ἢ τὰς ματαίας ἡδονὰς νὰ ἀπομακρύνωσιν ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ ἔργου τῆς δημοσίας καὶ ἰδιωτικῆς προσευχῆς, τῆς ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ προσευχῆς καὶ τῆς ἐν τῷ οἴκῳ. Μὴ ἐπιτρέψωμέν ποτε εἰς τὰς κοσμικὰς ὑποθέσεις ἡμῶν καὶ ἐνασχολήσεις νὰ κατακρημνίσωσι τὸ ἱερὸν τοῦτο ἔργον τῆς προσευχῆς. «*Καιρὸς παντὶ πράγματι*», εἶπεν ὁ σοφὸς Σολομών. Πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ μὴ ὑπάρχῃ καιρὸς καὶ διὰ τὴν προσευχήν; Ὑπάρχει καιρὸς διὰ τὰ θέατρα Πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ μὴ ὑπάρχῃ καιρὸς καὶ διὰ τὸν ναὸν τοῦ Θεοῦ; Ἐὰν εἶσθε ἀπησχολημένοι εἰς ἔργα νόμιμα εἰς πράξεις ἀγαθάς, διατὶ δὲν καθαγιάζετε τὸ νόμιμον καὶ ἀγαθὸν τῶν ἔργων τούτων διὰ τῆς προσευχῆς; «*Ἁγιάζεται γὰρ διὰ λόγου Θεοῦ καὶ ἐντεύξεως. Παρα-» καλῶ οὖν πρῶτον πάντων ποιεῖσθαι προσευχάς*».

Ἂς ἀγωνιζώμεθα, ὅπως εἰς πᾶσαν περίστασιν ἡ προσευχὴ ἡμῶν ἦναι ἡ προσήκουσα, πλήρης, τελεία. Ἂς συναισθανώμεθα, ὅτι εἴμεθα ἁμαρτωλοὶ καὶ ἂς δεώμεθα τοῦ Θεοῦ, ὅπως ἀφῇ ἡμῖν, συγχωρήσῃ ἡμῖν τὰ ἁμαρτήματα. Καὶ ὅταν δ' ἀκόμη ἐκπληρῶμεν τὰ ἡμέτερα καθήκοντα, καὶ τότε ἀκόμη ὀφείλομεν νὰ προσευχώμεθα,, νὰ ἐπικαλώμεθα τὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ, διότι οὐδὲν μέγα ἐπράξαμεν, ἀλλ' ἁπλῶς τὸ ἡμέτερον καθῆκον ἐξεπληρώσαμεν. Ἡ σκέψις ὅτι ὁ Πατὴρ ἡμῶν ὁ οὐράνιος γινώσκει τίνων πραγμάτων ἔχομεν ἀνάγκην, οὐδέποτε πρέπει νὰ ἐμβάλῃ ἡμῖν τὴν ὀκνηρίαν καὶ ῥαθυμίαν περὶ τὸ προσεύχεσθαι. Πάντοτε, ἀδιαλείπτως ὀφείλομεν νὰ προσευχώμεθα. «*Παρακαλῶ οὖν ποιεῖσθαι δεήσεις, προσευχάς, » ἐντεύξεις, εὐχαριστίας ὑπὲρ βασιλέων καὶ πάντων τῶν ἐν ὑπεροχῇ » ὄντων*», μὲ τὴν ἀγαθὴν πρόθεσιν, «*ἵνα ἤρεμον καὶ ἡσύχιον βίον διά-» γωμεν ἐν πάσῃ εὐσεβείᾳ καὶ σεμνότητι. Τοῦτο γὰρ καλὸν καὶ ἀπόδεκτον » ἐνώπιον τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Θεοῦ, ὃς θέλει πάντας ἀνθρώπους σωθῆ-» ναι*». Γένοιτο.